

HOTARUL ȚĂRII ROMÂNEȘTI ÎN MUNȚII FĂGĂRĂȘULUI ȘI AI LOTRULUI ÎN VREMEA DOMNIEI LUI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

ALEXANDRU CIOCÎLTAN

alexcioa7@yahoo.com

Institutul de Istorie "Nicolae Iorga" – București

DIE GRENZE DER WALACHEI IN DEN FOGARASCHER UND LOTRU-GEBIRGE ZUR REGIERUNGSZEIT CONSTANTIN BRÂNCOVEANUS

ZUSAMMENFASSUNG

Der Aufsatz bespricht eine unbekannte Grenzabmarkung zwischen dem Hermannstädter Distrikt und der Walachei, die 1700 von den sächsischen Behörden der genannten Stadt durchgeführt wurde. Sie verwirklichte ein Beschluss der Friedenskonferenz von Karlo-witz.

Der Abschnitt umfasst den westlichen Teil der Fogarascher und die Lotru-Gebirge. Die genaue Beschreibung des Grenzverlaufs entlang der Wasserscheide bezeugt die gewissenhafte Arbeit des Hermannstädter Beauftragten, der auch Streitigkeiten zwischen den Nachbarn erwähnt.

Besonders groß ist die Zahl der registrierten, vorwiegend rumänischen Ortsnamen der Gebirgslandschaft.

Der Anhang beinhaltet die lateinische Originalfassung und eine rumänische Übersetzung.

Schlüsselwörter: Siebenbürgen, Walachei, Hermannstädter Distrikt, Fogarascher Gebirge, Lotru-Gebirge, Grenzabmarkung, Toponomastik, 1700.

1. Hotarul carpatic al Țării Românești

Identificarea hotarului dintre Țara Românească și Ardeal în perioada medievală și premodernă rămâne o problemă controversată în istoriografie. Explicația acestei situații se află în precaritatea surselor păstrate. Pentru perioada de dinainte de anul 1700 s-a păstrat o singură hotărnicie între Țara Românească și vecinul de la nord și vest. Concret, în 1520 voievozii Neagoe Basarab și Ioan Zápolya au fixat hotarul dintre țările lor pe segmentul carpatic cuprins între râul Olt și Orșova. Stabilirea hotarului s-a făcut prin delegați trimiși de ambele părți. Țara Românească a fost reprezentată de boieri din satele din Gorj și Vâlcea, iar Ardealul de nobilii din Hațeg. Hotărnicia s-a păstrat în originalul slavon și în traduceri târzii în latină, germană, greacă și română¹.

¹ Hrisov de la Neagoe Basarab, în "Arhivele Olteniei", V, nr. 25-26, 1926, p. 207-208; Elena Eftimiu, *Granița Țării Românești cu Ardealul la 1520*, în "Arhivele Olteniei", VI, nr. 29-30, 1927, p. 1-9; Ion Conea, *Cel dintâi hotar politic pe creasta munților Olteniei (1520). Prima lui transpunere cartografică*, București, 1938, p. 3-20; Ion Donat, *Hotarele Olteniei*, în "Arhivele Olteniei", XVI, nr. 92-94, 1937, p. 229-264.

Documentul din 1520 a fost analizat amănunțit în teza de doctorat publicată de Marian Coman. Autorul face câteva constatări importante: 1. teritoriul delimitat era neobișnuit de întins – peste 200 de km – și e puțin probabil ca delegațiile întrunite la Merișor să fi parcurs întregul traseu montan; 2. absența din delegațiile celor două țări a unor personaje de prim rang din preajma puterii politice; 3. absența sașilor sibieni și a nobililor bănățeni dintre cei desemnați să fie hotarnici; 4. includerea Văii Jiului în Țara Românească, contrazisă de izvoarele vremii; 5. oprirea neașteptată a hotărniciei la râul Belareca. Aceste constatări, coroborate cu alte informații documentare, i-au permis autorului să considere, cu titlu de ipoteză, că documentul din 1520 a fost o înțelegere între nobilii hațegani și domnia Țării Românești, survenită ca urmare a presiunilor autorităților comitatului Hunedoara asupra obștii hațegane, căreia îi contesta stăpânirea asupra Văii Jiului. Nobilii hațegani au considerat că prin includerea Văii Jiului în Țara Românească își pot apăra mai bine drepturile asupra teritoriului respectiv².

Rămâne întrebarea de ce hotărnicia din vremea lui Neagoe Basarab nu a inclus întregul hotar montan al Țării Românești, ci doar jumătatea sa apuseană. Ion Conea a remarcat că în document teritoriul delimitat începea de fapt cu Râul Fratelui, afluent al Oltului de pe partea stângă, și continua pe partea dreaptă cu Râul Vadului. Ambii afluenți au fost consemnați pe harta austriacă din 1720, care reda de fapt hotărnicia întocmită două secole mai devreme. Coroborând documentul și harta cu informații ulterioare, autorul a conchis că amintiții afluenți ai Oltului au format hotarul Țării Românești cu Transilvania până la 1918³. Prezența Râului Fratelui în documentul din 1520 a fost comentată de reputatul geograf drept o extindere a hotarului „și în dreptul fostului ducat al Făgărașului, stăpânit odinioară de Voevozii din sud”. În realitate, hotarul ducatului Făgărașului era mult mai departe spre est, adică la limita vestică a munților Porumbacului⁴. De fapt, Râul Fratelui și Râul Vadului constituiau un segment din hotarul sudic al scaunului Tălmăciu, fiind totodată și hotarul Ardealului. Partea vestică a depresiunii Făgărașului (teritoriul dintre Carpați, Olt și Valea Porumbacului), a fost desprinsă din Țara Oltului cel mai târziu la începutul secolului al XIII-lea⁵.

Nu trebuie să ne închipuim hotarul carpatic al Țării Românești drept imuabil. Între 1477 și 1491 statul muntean a pierdut în favoarea Ungariei satul Țarovățul, aflat nu departe de Orșova⁶.

Documentul din 1520 nu a fost singura hotărnicie dintre Țara Românească și Ardeal. Acordul încheiat în 1619 de principii Gabriel Bethlen și Gavrilă Movilă prevedea între altele și numirea unor comisari care să restabilească hotarul acolo unde se iscaseră dispute în vremurile tulburi de dinainte⁷. Textul hotărniciei nu este cunoscut.

² Marian Coman, *Putere și teritoriu. Țara Românească medievală (secolele XIV-XVI)*, Iași, Editura Polirom, 2013, p. 208-216.

³ I. Conea, *Cel dintâi hotar*, p. 6-14.

⁴ Vezi mai jos documentul din **Anexă**.

⁵ Antal Lukács, *Țara Făgărașului în evul mediu (secolele XIII-XVI)*, București, Editura Enciclopedică, 1999, p. 158-159.

⁶ M. Coman, *Putere și teritoriu*, p. 207-208.

⁷ Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. IX, *Acte și scrisori (1614-1636)*, București, Monitorul Național, 1937, p. 189, doc. 155.

În arhivele din Sibiu s-a păstrat până nu demult o altă hotărnicie între Țara Românească și Ardeal. Textul ei și câteva documente emise de domnitorii munteni Gheorghe Ghica și Șerban Cantacuzino au dispărut din gestiune la o dată neprecizată. Mențiunea arhivistică din inventarul fondului precizează doar atât: lipsă filele 30-35, 40-41. Pentru hotărnicia dispărută nu s-a făcut un rezumat rezonabil din care să aflăm măcar data documentului. Există doar precizarea că: ”din partea Țării Românești semnează ca martori Matei Cantacuzino, Barbu Miclescu, ban al Craiovei, și Corban Vintilă, spătar”⁸. Știm că Barbu Miclescu (Pârâianu) a deținut dregătoria de mare ban între 9 ianuarie 1683 și 12 aprilie 1686. Personajul a murit în funcție înainte de 20 iunie 1686⁹. Vintilă Corbeanu este atestat ca mare spătar între 16 ianuarie și 16 noiembrie 1679, fost spătar la 27 ianuarie 1680 și fost mare spătar între 17 aprilie 1680 și 30 ianuarie 1687¹⁰. Matei Cantacuzino, Barbu Miclescu și Vintilă Corbeanu au fost trimiși în solie de domnul țării, Șerban Cantacuzino, la principele Mihail Apafi I. Ei au înaintat propuneri în vederea încheierii unei alianțe între cele două țări, acceptate de principele ardelean la 1 iunie 1685¹¹. Cel mai probabil tot atunci s-a perfectat și hotărnicia amintită.

2. Tratatul de la Karlowitz și implicațiile sale privind hotarul carpatic

Pătrunderea trupelor imperiale în Transilvania în 1687 avea să modifice cadrul geopolitic în Europa. Țara Românească va cunoaște anul următor cea dintâi intervenție militară austriacă pe teritoriul său. Autoritățile de la sud de Carpați se vor strădui să mențină integritatea teritorială a statului prin practicarea unei politici de balans între marile puteri¹².

Războiului austro-turc, început în 1683, i-a pus capăt tratatul de pace de la Karlowitz, încheiat la 26 ianuarie 1699. Semnarea lui a fost precedată de un congres, care a adoptat principiul *uti possidetis*. Otomanii păstrau Banatul Timișoarei și cele două principate extracarpătice, Moldova și Țara Românească, iar austriecilor le revenea Ungaria și li se recunoștea stăpânirea asupra Transilvaniei. Pentru hotărnicirea teritoriilor aflate în litigiu între cele două imperii s-a decis constituirea unor comisii mixte care să înceapă activitatea după încheierea lucrărilor congresului. Unde nu exista o delimitare prin elemente naturale s-a apelat la cele artificiale formate din trunchiuri de copaci și din grămezi de bolovani. Delimitarea hotarului transilvan s-a încheiat abia în februarie 1701. Din partea austriacă a fost numit comisar pentru delimitarea hotarului Luigi Ferdinando Marsigli, iar din partea turcă Ibrahim Efendi¹³.

⁸ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu (în continuare, SJAN Sibiu), Colecția *Joseph Heinrich Benigni*, nr. 38.

⁹ Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, Editura Enciclopedică Română, 1971, p. 225.

¹⁰ *Ibidem*, p. 160.

¹¹ A. Veress, *Documente*, vol. XI, *Acte și scrisori (1661-1690)*, București, Monitorul Oficial, 1939, p. 223-224, doc. 149.

¹² Paul Cernovodeanu, *În vâltoarea primejdiilor. Politica externă și diplomația promovate de Constantin Brâncoveanu (1688-1714)*, București, Editura SILEX, 1997, p. 5-50; Andrei Pippidi, *Constantin Brâncoveanu, stolnicul și lordul*, București, Editura Academiei Române, 2014, p. 7-15.

¹³ Mónika F. Molnár, *Borders of the Ottoman Empire: Theoretical Questions and Solutions in Practice (1699-1856)*, în ”Regions, borders, societies, identities in Central and Southeast

Marsigli fusese însărcinat în 1690 de autoritățile imperiale cu fortificarea trecătorilor transilvane care duceau spre Țara Românească și Moldova. A participat la lucrările congresului de pace de la Karlowitz ca specialist în problema hotarului dintre cele două imperii¹⁴. Într-o scrisoare din 5 noiembrie 1698, el a informat autoritățile imperiale că în problema delimitării munților Ardealului era de dorit să-i fie trimisă o scrisoare generalului Rabutin pentru a fi întreprinse cercetări în arhivele Guberniului Transilvaniei sau în cele ale Capitlului din Alba Iulia în scopul depistării unor documente care să ateste vechile hotare ale provinciei¹⁵.

La 25 iulie 1699, Balotă, căpitanul plăieșilor din Țara Românească, solicita sibienilor să-și trimită comisarii pentru îndreptarea vechilor hotare în munții Lotru¹⁶. La 11 noiembrie același an comisia gubernială scria sibienilor în problema reambulării hotarelor Transilvaniei¹⁷. La 7 decembrie, aceeași comisie transmitea dispoziții pentru cei însărcinați cu reambularea hotarelor¹⁸. Din 11 decembrie 1699 s-a păstrat o poruncă pentru fixarea granițelor în zona comitatului Hunedoara¹⁹. La 28 septembrie 1700 comisia gubernială normativă scria în legătură cu reambularea hotarelor scaunului Sibiului mai cu seamă către Țara Românească²⁰.

Știm că zona care despărțea Transilvania de Banatul Timișoarei și Țara Românească a fost delimitată de comisarii Marsigli și Ibrahim Efendi. Cel dintâi a întocmit o hartă cu trasarea exactă a hotarului²¹.

Care a fost poziția domniei Țării Românești față de trasarea hotarului ca urmare a păcii încheiate la Karlowitz ? O cercetare a mărturiilor păstrate ne ajută să lămurim problema. La 22 septembrie 1700 comisarul turc Ibrahim Efendi îi scria seraschierului Belgradului în legătură cu negocierile comisiei de delimitare. Potrivit emitentului, delimitarea nu a putut progresa întrucât domnul Țării Românești nu a vrut să permită ca hotarele să fie separate acolo. În plus, și domnul Moldovei mani-

Europe, 17th-21th centuries”, ed. Penka Peykovska, Gábor Demeter, Sofia, BAN, Institut za Istoriceski Izsledvania, Budapest, HAS, Institut of History, 2013, p. 34-44.

¹⁴ *Călători străini despre țările române*, vol. VIII, ed. Maria Holban, M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p. 45-46.

¹⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare, ANIC), Colecția *Microfilme Austria*, rola 502, cadrul 45, Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Staatskanzlei Türkei, Karton 168, Turcica 1698, November 1. Hälfte, f. 47v: ”*In proposito de limiti dell’Alpi della Transilvania non trovi a male, che li ricordi di scrivere al Generale Rabutin, che facci cercare negl’ Archivij del Governo di Transilvania o del Capitolo di Alba Iulia dove sono le scritture degl’ antichi limiti di questa con la Walachia e Moldavia e per il Banato di Temisvar il concordato del Borgiai quando cedette alla Porta Logos, Caransebes, dove stipulò certi novi limiti, che sappevo per certe piccole aque e che hò deminticate, perche pottendo essere, che a quelli rapportassero, che lo sappiamo al punto del bisogno*”.

¹⁶ SJAN Sibiu, *Colecția de documente medievale*, U. VI, nr. 1.769.

¹⁷ *Ibidem*, nr. 2.237.

¹⁸ *Ibidem*, nr. 2.244.

¹⁹ *Ibidem*, nr. 2.246.

²⁰ *Ibidem*, nr. 2.328.

²¹ Antal András Deák, *Zur Geschichte der Grenzabmarkung nach dem Friedensvertrag von Karlowitz*, în ”Das Osmanische Reich und die Habsburgermonarchie”, ed. Marlene Kurz, Martin Scheutz, Karl Vocelka, Thomas Winkelbauer, Wien, München, R. Oldenbourg Verlag, 2005, p. 83-96.

festa aceeași atitudine față de delimitarea hotarului²². La 23 decembrie al aceluiași an, împăratul Leopold I era informat că delimitarea nu a făcut progrese, deoarece principii Țării Românești și Moldovei nu au fost de acord cu hotărnicirea. Marsigli bănuia că ei au acționat astfel fie la porunca Porții, fie din propriul lor capriciu²³. Scrisoarea lui Ibrahim Efendi, amintită mai sus, dovedește însă că atitudinea domnilor nu fusese dictată de Poartă.

O mărturie mai veche a lui Marsigli este cât se poate de edificatoare pentru a înțelege ce gândea Constantin Brâncoveanu în privința vechilor hotare. Domnul afirmase în fața reprezentantului imperial că avea ”*vechi drepturi asupra unei părți a Țării Bârsei și a văii Făgărașului*”²⁴. Același învățat italian constata cu prilejul trasării hotarului transilvan că asupra Văii Jiului ”*ridica pretenții principele Valahiei, deoarece pe aceasta el o schimbase odinioară pentru un alt teritoriu din Transilvania*”²⁵. Pornind de la această afirmație, este de presupus că domnii munteni au revendicat stăpânirea Văii Jiului ca o compensație pentru pierderea ducatului Făgărașului și a Amlașului. Aceasta este probabil explicația pentru ușurința cu care Neagoe Basarab a acceptat să emită documentul din 1520 la solicitarea nobililor hațegani: pierderea Făgărașului și a Amlașului trebuia compensată într-un fel, chiar dacă încercarea avea puțini șorți de izbândă.

3. Hotărnicia din 1700

În conformitate cu sarcinile primite de la comisia gubernială, autoritățile sibiene au purces la stabilirea hotarului dintre districtul Sibiului și Țara Românească.

În arhivele Sibiului am reușit să identific documentul original al hotărniciei, întocmit în limba latină în anul 1700²⁶. Izvorul are două părți componente. Prima, intitulată ”*Descrierea hotarelor limitanee, care separă și hotărnicesc Valahia de Transilvania în scaunul și districtul Sibiului*”, conține descrierea propriu-zisă a graniței, din munții Avrigului în est până unde se sfârșesc munții Lotrului în vest. Prezentarea este însoțită de 30 de note marginale, menite să contribuie la cunoașterea mai exactă a locurilor respective. A doua parte cuprinde mărturiile despre vechiul hotar de pe valea Oltului dintre Ardeal și Țara Românească, furnizate de bătrâni din satele Porcești și Boița senatorului sibian Josef Rosenfeld, care deținea și funcția de jude al scaunului Săliște. Audierea martorilor a avut loc la 2 octombrie 1700 la Porcești și Boița. Ambele subdiviziuni ale documentului, hotărnicia și mărturiile sătenilor, sunt consemnate de mâna senatorului, care a întărit actul cu propriul sigiliu inelar cu blazon, imprimat în ceară roșie²⁷.

Pe lângă original, hotărnicia din 1700 se mai păstrează în două copii, aflate tot în arhiva Sibiului. Ambele sunt însă incomplete, întrucât lipsesc mărturiile bătrâ-

²² ANIC, Colecția *Microfilme Austria*, rola 509, cadrele 128-129, Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Staatskanzlei Türkei, Karton 175, Turcica 1700, October, f. 128r-129r.

²³ *Ibidem*, cadrul 324, Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Staatskanzlei Türkei, Karton 175, Turcica 1700, November-Dezember, f. 143r.

²⁴ *Documente și regeste privitoare la domnia lui Constantin Brâncoveanu*, ed. Const. Giurescu, N. Dobrescu, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1907, p. 101, doc. 166.

²⁵ A.A. Deák, *Zur Geschichte der Grenzabmarkung*, p. 92-93.

²⁶ Vezi documentul din **Anexă**.

²⁷ Vezi **Fig. 1**.

nilor din satele amintite²⁸. O traducere germană parțială a documentului a fost publicată în 1798 într-un periodic sibian²⁹. O variantă a textului, la rândul ei incompletă, a fost inclusă ulterior într-o descriere geografică a Transilvaniei³⁰.

Descrierea hotarului este foarte amănunțită.

Hotărnicia a fost făcută de autoritățile sibiene cu ajutorul localnicilor din satele talmăcene. Lipsesc vecinii munteni, ceea ce se explică prin refuzul domnului Țării Românești de a se implica în delimitarea hotărâtă prin pacea de la Karlowitz. Hotărnicia a fost făcută temeinic la fața locului: a fost străbătut munte cu munte. Stabilirea hotarului s-a făcut pe cumpăna apelor.

Toponimia montană, extrem de variată, capabilă să denumească toate formele de relief, este covârșitor românească: piatră, vârf, curmătură, genune, chică, dos, strungă, țâlfă, deal, grui, tâmpă, poiană, luncă, vad, cumpănă, obârșie, izvor, șipot, vale, râu, lac, lăcșor, iezer, apă, scoc. Câteva denumiri trimit la cuvinte specifice vieții pastorale: stână, stânișoară, comarnic, bulz, prajă. O singură excepție în această lungă serie: râșorul *Harrbach*, care izvorăște în muntele Gârbovei, botezat ca atare de sașii din Avrig.

Majoritatea numelor de locuri s-a păstrat până azi. Un ghid montan și o hartă bună oferă identificări precise. Există și câteva excepții, care vor fi discutate mai jos. Nu am putut localiza Chica Checenelului, Dealul Calului, Chica Brudelilor, aflate în zona defileului Oltului, între Strunga Dracului în est și Vadul Genune în vest. Alte nume de locuri neidentificate sunt Vârful Pleșei, Scocuri, Stâna Bătrână în Munții Făgărașului și Măciuca, Vârful Mărginenilor, La Lacul în Munții Lotrului, care au suferit probabil schimbări denominative ireversibile de-a lungul timpului. Un astfel de caz, documentabil însă prin compararea hărții și a ghidului montan³¹ cu hotărnicia din vremea lui Brâncoveanu, arată că Lacul Avrig de astăzi purta în 1700 frumosul nume de Lacul Voievodului/Voievozii. Muntele Lăcșor îl întâlnim numai în harta lui Specht din 1791, sub forma *Dialu Lacsorului*³². Piatra lui Dimidin se cuvine identificată cu Chica Pietrelor din hărțile actuale³³. Strunga Dracului apare pe o hartă din 1864³⁴. Gruiful lui Borcea este aproape sigur Gruiful Lung. Numele de loc Țâlfă este cunoscut în vremea noastră ca Galfa³⁵. Toponimul Scăuele³⁶ se regăsește pe harta

²⁸ SJAN Sibiu, *Colecția de acte fasciculare*, J. Stat național, 4. Frontiera, a. Documente privind stabilirea graniței, nr. 69, f. 1r-3v; idem, *Colecția de documente medievale*, U. VI, nr. 2.343.

²⁹ *Verzeichniß der südlichen Grenzgebürge zwischen Siebenbürgen und der Walachei, so weit der Hermannstädter Bezirk sich erstreckt*, în "Siebenbürgische Quartalschrift", an 6, 1798, p. 35-39.

³⁰ Lucas Joseph Marienburg, *Geographie des Großfürstenthums Siebenbürgen*, vol. II, Hermannstadt, Im Verlage bei Martin Hochmeister, 1813, p. 232-234.

³¹ Ilie Fratu, *Poteci și cabane în Munții Făgărașului*, București, Editura Sport-Turism, 1986.

³² Biblioteca Academiei Române (în continuare, BAR), *Hărți*, cota D-XXVII/6, Specht, *Carte der Grossen und Kleinen Wallachey*, 1791, scara 1:57.600, foaia 36.

³³ Vezi mai sus, nota 31.

³⁴ BAR, *Hărți*, cota H. 876-C. XXII/1, Szathmari, *Charta României Meridionale*, 1864, coloana V, seria 2.

³⁵ Harta întocmită de Serviciul Geografic al Armatei, seria IX, Rom. Nr. 35, Coloana E, *Râul Vadului și Racovița*, scara 1:100.000. Vezi **Fig. 2**.

³⁶ *Ibidem*.

Munților Lotrului în forma ”modernizată” Scaunele³⁷! Muntele Poșomeagul figurează numai pe harta lui Friedrich Schwanz³⁸. Forma coruptă Buțele ascunde oronimul Buhele din Munții Șureanu³⁹.

În hotărnicia din 1700 în locul cuvântului modern Chica regăsim constant Pica (*Pika*), adică exact cum pronunță până astăzi localnicii⁴⁰. Toponimul Slimoiul este înregistrat de același izvor în formă arhaică: Scilimoiul (*Szglimoul*).

Hotărnicia întocmită de autoritățile sibiene menționează apartenența sau delimitarea unor munți și semnele de hotar. Vârful Pleșei despărțea munții Porumbacului de cei ai Avrigului. Trebuie observat că în acel loc era și hotarul între două unități administrative: districtul Făgărașului și districtul Sibiului. O cruce de lemn constituia acolo un element suplimentar de delimitare. La sud de acești munți era masivul Obârșia Topologului care aparținea Țării Românești. Racovicieni stăpâneau munții Stâna Bătrână până la Vârful Budislavului. Sursa menționează în Vârful Surului o grămadă mare de pietre, unde se găsea hotarul Țării Românești. În preajma Curmăturii Surului începeau munții locuitorilor din Sebeșul de Sus. Vârful Coților despărțea munții lor de cei ai vecinilor din Sebeșul de Jos. Muntele Lăcșor era în stăpânirea locuitorilor din Porcești. Munții porceștenilor se învecinau cu cei ai muntenilor din Grebleștii Loviștei. La Olt, la Vadul Genune, erau incizate în piatră arcul și săgeata ca semn de hotar. Tot la Vadul Genune era și Crucea de Vad, element vechi de demarcație a hotarului dintre Ardeal și Țara Românească. Sătenii din Boița stăpâneau de la Vadul Genune până la munții Sârbicul și Stânișoara. Munții tălmăcenilor începeau de la Vârful Fărcașului. Dealul Sterpului, aflat în posesia locuitorilor din Tălmăcel și Cislădie, se învecina cu Dealul Negru, care aparținea Țării Românești. Demarcația era realizată prin câteva grămezi de pietre și litere incizate. În lucrarea lui L.J. Marienburg aflăm mai multe detalii privitoare la elementele de delimitare din acest loc, fără a putea însă stabili vechimea lor⁴¹. Muntele Poșomeagul marca sfârșitul munților tălmăcenilor și începutul celor aparținând celor Șapte Juzi. În locul neidentificat La Lacul erau săpate în stâncă câteva litere. Stăpânirea săliștenilor se întindea de la Tâmpa la Slimoiul.

Dacă comparăm hotărnicia din 1520 cu cea din 1700 observăm că cea dintâi nu înregistrează în Munții Lotrului decât câteva toponime, în vreme ce cea de-a doua conține numeroase nume de locuri, ceea ce permite o delimitare incomparabil mai bună a hotarului. Pe când Râul Fratelui și Râul Vadului delimitau hotarul în vremea

³⁷ http://www.carpati.org_harta_muntii_Lotrului_26 (accesat: 10.03.2016).

³⁸ BAR, *Hărți*, cota D–XXVII/5, Friedrich Schwanz, *Tabula Valachiae Cis-Alutanae*, [1723]: *Posomegu*.

³⁹ Valer Trușă, Veronica Trușă, *Munții Șureanu. Hartă turistică*, [f.l.], [f. a.].

⁴⁰ Ovidiu Manițu, *Făgărașul*, [București], Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, 1963, p. 72.

⁴¹ L.J. Marienburg, *Geographie des Großfürstenthums Siebenbürgen*, p. 232-233: ”Zwischen dem Gebirge Zerpul und dem Berge Posomegu liegen, wenige Schritte von einander, auf der Höhe drey Grenzhauften mit drey Felsen und machen die Grenzen zwischen den Talmátscher, Heltauer und den walachischen Voinaszá Gebirgen, von welchen Felsen einer voll Buchstaben und Jahrzahlen ist, wodurch Namen derer von Zeit zu Zeit hier gewesenen Leuten bezeichnen. Auch ist mit großen Buchstaben das Wort HELT in den Fels gehauen. Oberhalb dieser Grenzhauften stehen noch verschiedene Felsen, welche zusammen ein Kreuz vorstellen”.

lui Neagoe Basarab, sub Constantin Brâncoveanu pe ambele maluri ale Oltului exista o altă linie de demarcație.

Din hotărnicia de la 1700 aflăm că exista o controversă de hotar munteano-ardeleană. Potrivit sursei, muntenii pretindeau teritoriul care începea de la Strunga Dracului și se sfârșea la Olt. Pretențiile lor pe malul drept al Oltului începeau de la Vadul Genune și se sfârșeau la munții Sârbului și Stănișoarei. Teritoriul revendicat se afla în anul menționat în stăpânirea locuitorilor din Porcești (malul stâng al Oltului) și Boița (malul drept al Oltului). Sursa califică litigiul teritorial drept unul important. Numai pe segmentul din dreapta Oltului puteau să pască 2.000 de oi și tot atâția porci.

Autoritățile sibiene au înregistrat mărturiile bătrânilor din Porcești și Boița privind hotarul în zona de litigiu. Aflăm din depozițiile lor că principii Gheorghe Rákoczi II și Constantin Șerban au mers împreună la hotar (*"la Crucea de Vad"*) și fiecare a scos din teacă sabia celuiilalt și au jurat să păstreze pacea între cele două țări, stabilind hotarul în dreapta Oltului pe vârful Dealului Scăuelelor (*Szkalelilor*). Toponimul Dealul Scăuelelor apare pe harta topografică în imediata vecinătate a Râului Vadului, la sud⁴². Această hotărnicie nu mai este cunoscută din alte surse. Ea trebuie plasată între anii 1654-1658 sau în 1660⁴³. Atunci au existat relații strânse între cei doi principii: Constantin Șerban s-a recunoscut vasal al lui Gheorghe Rákoczi II, cu care a încheiat un tratat de alianță la Târgoviște în 1655. Una dintre clauzele tratatului stipula ca hotarul dintre cele două țări să fie cel care existase în vremea regelui Matia Corvin⁴⁴. Gheorghe Rákoczi II, ocupat cu asediul Sibiului în 1660, s-a întâlnit în zonă cu protejatul său, Constantin Șerban, căruia i-a dat trupe pentru a recuceri tronul muntean. Acesta din urmă a intrat pe la Turnu Roșu în Țara Românească și a redobândit domnia pentru foarte scurtă vreme. Indiferent când anume se plasează întâlnirea dintre cei doi principii la Crucea de Vad, cert este că stabilirea hotarului pe vârful Dealului Scăuelelor a fost un act în beneficiul Transilvaniei, prin care Țara Românească a renunțat la vechiul hotar de pe Râul Vadului. Poziția superioară a suzeranului în raport cu vasalul său se reflecta așadar și într-o rectificare de hotar. Cam în aceeași vreme (cu 40-50 de ani înaintea de 1700), locuitori atât din satele tălmăcene (Boița, Tălmăcel și Porcești), cât și din cele loviștene (Căineni și Greblești), indicați nominal în documentul din 1700, au fost întrebați de castelanul Josef Gottsmeister în legătură cu semnele de hotar din munții Porcești, menționate în unele înscrisuri. Nici unii, nici alții nu au avut obiecții la cele auzite.

În hotărnicie a fost menționată și o dispută pentru un teritoriu care se afla la marginea vestică a Munților Lotrului, mai exact între munții Tâmpa și Slimoiul. Stăpânirea săliștenilor acolo era contestată de locuitorii din Miercurea Sibiului⁴⁵ sau de cei din Țara Românească.

⁴² Vezi **Fig. 2**.

⁴³ Radu Popescu Vornicul, *Istoriile domnilor Țării Românești*, introducere și ediție critică de Const. Grecescu, București, Editura Academiei RPR, 1963, p. 120-121; Georg Kraus, *Cronica Transilvaniei 1608-1665*, trad. și studiu introductiv de G. Duzinchevici și E. Reus-Mirza, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1965, p. 334.

⁴⁴ Gerald Volkmer, *Das Fürstentum Siebenbürgen 1541-1691: Aussenpolitik und völkerrechtliche Stellung*, Kronstadt, Aldus Verlag, Heidelberg, Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde, 2002, p. 173-174.

⁴⁵ L.J. Marienburg, *Geographie des Großfürstenthums Siebenbürgen*, p. 234.

Hotărnicia din 1700 este un document excepțional. Ea ne ajută să cunoaștem mai bine o zonă care nu a fost niciodată atât de liniștită cum se crede de obicei.

Bibliografie:

- Arhivele Naționale Istorice Centrale, Colecția *Microfilme Austria*.
Biblioteca Academiei Române, *Hărți*.
Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Sibiu, *Colecția de acte fasciculare*, J. Stat național, 4. Frontiera, a. Documente privind stabilirea graniței, nr. 69.
IDEM, *Colecția de documente medievale*, U. VI, nr. 2.343.
IDEM, Colecția *Joseph Heinrich Benigni*.
- Călători străini despre țările române*, vol. VIII, ed. Maria Holban, M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- CERNOVODEANU, Paul, *În vâltoarea primejdiilor. Politica externă și diplomația promovate de Constantin Brâncoveanu (1688-1714)*, București, Editura SILEX, 1997.
- COMAN, Marian, *Putere și teritoriu. Țara Românească medievală (secolele XIV-XVI)*, Iași, Editura Polirom, 2013.
- CONEA, Ion, *Cel dintâi hotar politic pe creasta munților Olteniei (1520). Prima lui transpunere cartografică*, București, 1938, p. 3-20.
- DEÁK Antal András, *Zur Geschichte der Grenzabmarkung nach dem Friedensvertrag von Karlowitz*, în "Das Osmanische Reich und die Habsburgermonarchie", ed. Marlene Kurz, Martin Scheutz, Karl Vocolka, Thomas Winkelbauer, Wien, München, R. Oldenbourg Verlag, 2005, p. 83-96.
- Documente și regeste privitoare la domnia lui Constantin Brâncoveanu*, ed. Const. Giurescu, N. Dobrescu, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1907.
- DONAT, Ion, *Hotarele Olteniei*, în "Arhivele Olteniei", XVI, nr. 92-94, 1937, p. 229-264.
- EFTIMIU, Elena, *Granița Țării Românești cu Ardealul la 1520*, în "Arhivele Olteniei", VI, nr. 29-30, 1927, p. 1-9.
- FRATU, Ilie, *Poteci și cabane în Munții Făgărașului*, București, Editura Sport-Turism, 1986.
- Hrisov de la Neagoe Basarab*, în "Arhivele Olteniei", V, nr. 25-26, 1926, p. 207-208.
- KRAUS, Georg, *Cronica Transilvaniei 1608-1665*, trad. și studiu introductiv de G. Duzinchevici și E. Reus-Mîrza, București, Editura Academiei RPR, 1965.
- LUKÁCS, Antal, *Țara Făgărașului în evul mediu (secolele XIII-XVI)*, București, Editura Enciclopedică, 1999.
- MANIȚIU, Ovidiu, *Făgărașul*, [București], Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, 1963.
- MARIENBURG, Lucas Joseph, *Geographie des Großfürstenthums Siebenbürgen*, vol. II, Hermannstadt, Im Verlage bei Martin Hochmeister, 1813.
- MOLNÁR Mónika F., *Borders of the Ottoman Empire: Theoretical Questions and Solutions in Practice (1699-1856)*, în "Regions, borders, societies, identities in Central and Southeast Europe, 17th-21st centuries", ed. Penka Peykovska, Gábor

Demeter, Sofia, BAN, Institut za Istoriceski Izsledvania, Budapest, HAS, Institut of History, 2013, p. 34-44.

PIPPIDI, Andrei, *Constantin Brâncoveanu, stolnicul și lordul*, București, Editura Academiei Române, 2014.

POPESCU VORNICUL, Radu, *Istoriile domnilor Țării Românești*, introducere și ediție critică de Const. Grecescu, București, Editura Academiei RPR, 1963.

STOICESCU, Nicolae, *Dictionar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, Editura Enciclopedică Română, 1971.

TRUFAȘ, Valer, TRUFAȘ, Veronica, *Munții Șureanu. Hartă turistică*, [f.l.], [f. a.].

VERESS, Andrei, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. IX, *Acte și scrisori (1614-1636)*, București, Monitorul Național, 1937; vol. XI, *Acte și scrisori (1661-1690)*, București, Monitorul Oficial, 1939.

Verzeichniß der südlichen Grenzgebürge zwischen Siebenbürgen und der Walachei, so weit der Hermannstädter Bezirk sich erstreckt, în „Siebenbürgische Quartalschrift”, an 6, 1798, p. 35-39.

VOLKMER, Gerald, *Das Fürstentum Siebenbürgen 1541-1691: Aussenpolitik und völkerrechtliche Stellung*, Kronstadt, Aldus Verlag, Heidelberg, Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde, 2002.

http://www.carpati.org_harta_muntii_Lotrului_26 (accesat: 10.03.2016).

Lista ilustrațiilor:

Fig. 1 – Act cu sigiliu inelar cu blazon, imprimat în ceară roșie.

Fig. 2 – Harta întocmită de Serviciul Geografic al Armatei, *Râul Vadului și Racovița*, scara 1:100.000.

ANEXĂ

Descriptio Metarum limitanearum, quae Vallachiam a Transylvania, in Sede et Districtu Cibiniensi distinguunt et disterminant

1°. Locus, qui Porumbacenses et Africenses montes conjungit a Vallachis dicitur Vurful Plyesche, ubi crux lignea et magna posita est; hinc recta itur ad montem Vurful Szkerischore la Lackul Wayvodae^{a)}.

2°. Tum Vallachiam versus recte tendendo ad Locum Obursche Avrischellului cselui Mik usque ad summitatem et cacumen montis, arboribus destitutum^{b)}.

Ex hac summitate procedendo, ubi tres Alpes, a sinistra Porumbacenses, a dextra ad occasum solis Affricensis in medio Vallachiae Obursa Topologului dictae conjunguntur directe

3°. in grandem rupem Girbova vocatum^{c)} et versus Occasum solis via recta in Vurful Budislavului per inde supra

4°. Iezerului^{d)}; deinde ad summitatem tendendo Locus est Skokure dictus^{e)}

5°. nec procul ab hinc Vurful Szurului^{f)}. Ex hoc loco desuper eundo occurrat Curmatura Szurului^{g)} rectaque versus Occasum Vurful Moasche^{h)} Montemque descendendo recta rursus versus Summitatem Locus Kumpeneⁱ⁾ mox recta procedendo, mons Vurful Faeti dictus^{k)}. Ex monte Vurful Koczirol recte ad montes est Vurful Fedelaschului^{l)}.

Hic incipit Portsestensium mons Laksor recta usque ad culmen et porro ad praegrandes Alpes Piatra al Dimidin^{m)}. Hinc paululum montes desuper in sylva est Pika Burschuluiⁿ⁾.

Nec procul ab hinc Strunga Drakului^{o)} et Occasum versus certa in summitate obvenit Pika Kecsenelului; hincque desuper monte Dalul Kalului porroque versus Alutam Pika Brudelilor, et ulterius in descensu ad Alutam Vadul Csenune^{p)}.

Alutam descendendo a dextro latere versus Occasum Solis per Sylvas fagorum se ostendit Matsukan^{q)} et paululum in ascensione Kurmatura Szkaulelilor^{r)} hincque supra en Czilfa Sylva fagorum superiusque magis Cormaricse, locus planus. In Sylva porro Kurmatura al Vlad, iterumque paulo superius Curmatura Kinennilor, ampliusque per altitudinem Vurful Marcsinenilor^{s)}.

Hinc ad Montem calvum, desuperque in vallem supraque deinde usque ad Summitatem^{t)} de Vurful Farkasului^{u)} atque tandem in montis calvitie desuperque in profunditatem iterumque usque ad montis altitudinem^{v)}. Tum Dalu Szterpului, nostra Vallachiae vero parte Dialul Nyagre est, recta ad occasum aliquot Cumuli Lapidum^{x)}. Hincque montem infra in profunditatem Kurmatura Poschomokului nostrae partis^{y)}. Porroque recta per sylvam abietibus aliisque arboribus mixtam in Valye Schipotul Galbin, parteque montis supra Occasum versus la Pojana Furulyui^{z)}. Iterumque per Sylvam abietinam Apa Kumpene^{aa)} atque occasum versus La Lakul^{bb)}. Hincque a dextro latere recta ad Izvorul Sztikatului usque ad Lotrum, Sylvamque abietibus betulisque intermistam usque ad Sztikatul ex indeque montem adscendendo dextro latere Balintul^{cc)} recta versus Occasum Hanschul nostrae partis^{dd)}; atque porro ad duos montes Hanesch dictos, abietibus intermixtos, a dextra ad fluvium Lotru usque ad Gocze ampliusque per Sylvam densam abietum Szerecsinul dictum^{ee)}. NB. Hinc sunt Timpa et Larga nostra, Vallachica vero parte Szerecsinul et Prása usque ad montes

Buftere et Pojana Mueri ad occasum conjunguntur tres montes in Roul Frumosze, Faete et Szglimoul^{ff)}. In tantumque Districtus nostri montes extenduntur.

Anno 1700.

a) Hic Lacus aliquot passuum est.

b) Vicini a sinistra sunt Porumbacenses.

c) In rupe nascitur fluviolus Harrbach dictus et ex eodem Fonte fluvius Topolog, qui per Vallachiam in Danubium effunditur.

d) Iezer, est Lacus, qui hic videtur.

e) Huic contiguae sunt Alpes Rakovitzenses Sztina Batrina usque ad summum tatem ad Vurful Budislavului.

f) Hic magna lapidum est congeries, vicinitasque Vallachica, ex parte fluvius Valye Szurului in Vallachiam profluens.

g) Vicini Sebesenses superiores.

h) Mons a Sinistra versus Vallachiam dicitur Kokoricsul.

i) Kumpene (latine Libra) ex hac ratione dicta, quod Fons, qui hic oritur in duas partes dividatur, pars quae in Sebes superius, pars in Valachiam fluat, Vale Kukurischului.

k) Hic praegrande est montis cacumen, Valachica ex parte vero a sinistra mons Colltz dictus. NB. Finis Sebesensium superiorum et principium Sebesensium Inferiorum Vurful Kolcziroe.

l) ex parte Vallachiae a Sinistris sunt Alpes Gribleste, adjacentque Montibus Portsestensium.

m) a sinistra Valachiae partis Valje Kurpenelului.

n) Ex parte Vallachica rupes Strunga Drakuluj dicitur locus quidam.

o) quod sit antrum ex rupe discisso per quod transitus est, ex parte Vallachica Valye Kurpenelului. Nota, De Strunga Drakuluj Vallachi controvertunt, unde rivus Frate dictus nostram regionem influit, sibique appropriare volunt, usque ad Vadul Csenune, quod multum importat, vide fassionales Vallachorum seqq. in Continuatione.

p) Plane in Aluta arcus sagittaque lapidi incisa sunt.

q) ex parte Vallachica Gruuluyi Borse dictum.

r) Valye Szkaulelilor fluvius Vallachiam influens vicinus est.

s) ubi conjunguntur Sirbinul Sztinisora ex Parte Vallachica et de loco Vadul Gesemene usque ad hunc montem est controversia, ubi 2/m ovium, totidem porcorum pasci possunt, pro hic et nunc vero, ad huc dum in Possessione Boitzensium est.

t) Hic radices sunt montium Tallmatsensium.

u) ex parte Sinistra Vallachiae Porcolabul dictus locus.

v) ubi Dialul Szterpului nostra ea parte, et Kis Tallmatsensium, Heltensium, Vallachici montes conjunguntur.

x) aliquot illegibilibus Literis.

y) Vallachica ex parte Voynaschitze finisque est montium Tallmatsensium incipiuntur montes 7. Judicum.

z) a parte Vallachica Voynaße dicitur.

aa) a parte Vallachica Voynaße.

bb) Ubi iterum in rupe aliquot Literae incisae sunt.

cc) Vallachiae partis Lotru.

dd) Vallachica ex parte semper Lotru.

^{ee)} adhuc Vallachica ex parte Lotru.

^{ff)} Controversus locus est a Timpa usque ad Szglimoul, ubi Szelistenses sex praedia defacto possident et Gascharit Amplissimo Senatui Cibiniensi accidit, tamen ad hucdum sub lite est; Szelistenses enim annuatim ex hoc Loco usque ad centum oves dare coguntur.

Anno 1700, die 2. Octobris in Portsedt

Mihailla Simanul Annorum circiter 60. fatetur: Ego Wayvodae Constantini satrapae eram, Princeps Georgius Rakoczi Senior dedit comitivam Wayvodae Constantino usque a Terminum Transalpinensem (la Crucse de Vad) ibi consistentes frameam, alterius inviam evaginarunt, uterque paulisper in conterminio, juraruntque ad conservationem pacis, dicens uterque Princeps, apicem montis Dalul Szkalelilor dicti esse Terminum; cujus latus versus Transylvaniam Territorio Transylvanico; latus vero versus Transalpinam, Transalpinensi appertineret. Compositionem hanc ego tunc praesens auribus meis audivi et ita convenerunt duo illi Principes in eo. NB. Sunt ejus 40. vel 50. Anni dum cum Castellano, nomine Josepho^{NB.} ivimus, ego tunc Famulus Castellani eram Krecsun, Vulkul Philip, Marckul Serbe den Boitza, de Tallmatsell, Vlad Borahn, Opre Popolye de Porcsesdt, Iuse Potrocka, Opre Alaman ex Kinen, Radul Backsa, Juon Csoran, Sztoika de dupe Beßerka, tunc coram nobis certas literas perlegens Castellanus, interrogavit tam nos, quam Kinenianos, uti legit Signa, in Alpibus existentia; in quibus tam Kineniani, quam nos acquievimus, ab eo nullam habuimus Controversiam, dum propter censum Kinenienses in eo Loco Doßul dicto et Gyena Vadul hinc venerunt, nullam habuerunt infestationem a Bojeris Transalpinensibus, et in aliis disturbiosis temporibus.

Angyel den Grui annorum circiter 80. fatetur: Ego tunc apud Georgium Rakoczi Senior eram, et penes ipsum steti, cum Waywodam Costandinum concomitatus est usque ad locum (la Crucse de Vad) dictum, ipsimet inter se convenientes, in conterminio, ita discesserunt invicem, de Griblest aderant Szinyuon et Gregorie ex Kinen, Nyagoj Urda, Radu Bucksa, hi etiam praesentes fuerunt cum illi duo Principes de terminis convenerunt, nulla fuit controversia.

Boitza eodem

Koßte Tikor annorum circ. 80. fatetur: quod in Questione positae Alpis Porcsesdensis negotium attinet, de la Lunke Frate usque ad Vadul Egyenun, ego nescio quod in controversia fuisset, scio et audivi procerto, quod in apice Dialul Kalului procedit conterminium et usque ad Turris via Laksor dictum Locum.

Koßtandin Flescher Annorum 85. fatetur uti primus.

Js. Rosenfeld m.p. Senator et Judex Sedis Szeliste ordin.

Nota Bene. Gottsmeister.

(SJAN Sibiu, Colecția *Brukenthal*, Litera M 1-5, nr. 6, f. 146r-148r. Original; semnătura autografă a senatorului Rosenfeld și sigiliul său inelar cu blazonul familiei imprimat în ceară roșie).

Traducere

Descrierea hotarelor limitanee, care separă și hotărânesc Valahia de Transilvania în scaunul și districtul Sibiului

1°. Locul care unește munții porumbăceni și avrigeni este numit de către valahi Vârful Pleșei, unde se află așezată o cruce de lemn mare; de aici se merge drept la muntele Vârful Scărișoarei la Lacul Voievodului^{a)}.

2°. Apoi, tinzând drept spre Valahia, la locul Obârșia Avrigelului celui Mic până la culmea și vârful muntelui, lipsit de arbori^{b)}.

Mergând înainte de la această culme, unde trei munți se unesc, de la stânga porumbăceni, de la dreapta către apus avrigeni, în mijloc Obârșia Topologului a zisei Valahii [se ajunge] direct la

3°. stâncă mare numită Gârbova^{c)}, iar către apus pe drum drept la Vârful Budislavului, apoi tot astfel deasupra

4°. Iezerului^{d)}; după care, ținând-o spre culme, este locul numit Scocure^{e)}

5°. și, nu departe de aici, Vârful Surului^{f)}. Din acest loc, mergând în sus, apare Curmătura Surului^{g)} și, drept spre apus, Vârful Moașei^{h)} și, coborând muntele în linie dreaptă, din nou către culmea Locul Cumpeneiⁱ⁾, apoi, continuând direct, muntele zis Vârful lui Făt^{k)}. Din muntele Vârful Coților drept spre munți este Vârful Fedeleșului^{l)}.

Aici începe muntele Lăcșor al porceștenilor drept până la culme și apoi munții foarte mari, Piatra lui Dimidin^{m)}. De aici, puțin deasupra munților, în pădure este Chica Bulzuluiⁿ⁾.

Nu departe de aici – Strunga Dracului^{o)} și, spre apus, apare o oarecare culme, Chica Checenelului. De aici, deasupra muntelui – Dealul Calului și apoi, spre Olt, Chica Brudelilor și, mai departe, când cobori la Olt – Vadul Genune^{p)}.

Coborând la Olt, din partea dreaptă spre apus, prin pădurile de fagi apare Măciuca^{q)} și, suind puțin – Curmătura Scăuelelor^{r)} și de aici, deasupra, în pădurea de fagi Țâlfa și, încă mai sus, Comarnice, loc întins. Apoi, în pădurea Curmătura lui Vlad, de asemenea, puțin mai sus, Curmătura Căinenilor și, încă mai sus, Vârful Mărginenilor^{s)}.

De aici la Muntele Pleșa, de sus în vale, și apoi, iarăși în sus, până la culmea^{t)} Vârful Fărcașului^{u)} și, în cele din urmă, la golul muntelui și apoi, iarăși de sus în jos și din nou până la înălțimea muntelui^{v)}. Apoi, Dealul Sterpului în partea noastră, iar în cea a Valahiei este Dealul Negru [și], drept spre apus, câteva grămezi de pietre^{x)}. De aici, în josul muntelui, în adâncime – Curmătura Poșomeagului în partea noastră^{y)}. Apoi, drept prin pădurea de brazi amestecați cu alți arbori, în valea Șipotul Galben și, în partea muntelui către apus, spre La Poiana Furului^{z)}. De asemenea, prin pădurea de brazi – Apa Cumpenei^{aa)} și, spre apus, La Lacul^{bb)}. De aici, din partea dreaptă, drept la Izvorul Stricatului până la Lotru și la pădurea de brazi amestecați cu mesteceni până la Stricatul și apoi, suind pe munte, în partea dreaptă – Balindru^{cc)}, drept spre apus Haneșul în partea noastră^{dd)}; și apoi, spre doi munți ziși Haneș, cu brazi amestecați, la dreapta, spre râul Lotru până la Goațe printr-o pădure deasă de brazi numită Sărăcinul^{ee)}. Nota bene ! De aici sunt Tâmpa și Larga în partea noastră, iar în cea valahă Sărăcinul și Preaja până la munții Buhele și Poiana Muierii, la apus se unesc

trei munți în Râul Frumoasei, Fetei și Slimoiul^{ff)}. Într-atât se întind munții districtului nostru.

În anul 1700.

a) Acest lac este de câțiva pași.

b) Vecini la stânga sunt porumbăcenii.

c) Din stâncă izvorăște râșorul numit Harrbach și, din același izvor, râul Topolog, care se varsă în Dunăre prin Valahia.

d) Iezer este lacul care se vede aici.

e) Învecinați cu acesta sunt munții racoviceni, Stâna Bătrână până la culme, la Vârful Budislavului.

f) Aici este o mare grămadă de pietre și vecinătatea valahă; de o parte râul Valea Surului, care se scurge în Valahia.

g) Vecini – sebeșenii de sus.

h) Muntele din stânga spre Valahia se numește Cocoricul.

i) Cumpăna (în latină Libra) numită din acest motiv, anume pentru că izvorul de aici se împarte în două, o parte curge la Sebeșul de Sus, iar alta în Valahia, Valea Cocoricului.

k) Aici este un vârf montan foarte înalt, iar din partea valahă, la stânga, muntele numit Coții. Nota bene ! Vârful Coților [este] sfârșitul [munților] sebeșenilor de sus și începutul celor ai sebeșenilor de jos.

l) Din partea Valahiei, la stânga, sunt munții Greblești, adiacenți munților porceștenilor.

m) La stânga, în partea Valahiei, Valea Curpenului.

n) În partea valahă un oarecare loc stâncos se numește Strunga Dracului.

o) Care este o grotă deschisă din stâncă, prin care se trece; în partea valahă – Valea Curpenului. Notă: Valahii au dispute cu privire la Strunga Dracului, [anume] de unde curge râul zis Frate în regiunea noastră, pe care vor să și-o însușească până la Vadul Genune, ceea ce este foarte important, vezi mărturiile valahilor care urmează în continuare.

p) La Olt sunt incizate în piatră în mod vizibil arcul și săgeata.

q) De partea valahă așa-zisul Gruil lui Borcea.

r) Valea Scăuelelor, râu care curge în Valahia, este vecin.

s) [De] unde se unesc Sârbînul, Stânișoara din partea valahă și de la locul Vadul Genune până la acest munte este în dispută, unde pot să pască 2.000 de oi și tot atâția porci; acum însă este în posesia boiclenilor.

t) Aici sunt poalele munților talmăcenilor.

u) Din partea stângă a Valahiei – locul zis Pârcălabul.

v) Unde Dealul Sterpului din partea noastră și a celor din Tălmăcel și Cisnădie se unește cu munții valahi.

x) Câteva litere ilizibile.

y) În partea valahă – Voineșița, [unde] sfârșesc munții talmăcenilor și încep munții celor Șapte Juzi.

z) În partea valahă se numește Voineasa.

aa) În partea valahă – Voineasa.

bb) Unde sunt incizate din nou în stâncă câteva litere.

cc) Al părții Valahiei, Lotrul.

dd) În partea valahă, tot Lotrul.

^{ee)} Până aici, de partea valahă, Lotrul.

^{ff)} Este disputat locul de la Tâmpa până la Slimoiul, unde [deși] săliștenii posedă de facto șase predii și cășăritul revine preamăritului senat al Sibiului, totuși până acum este sub litigiu; săliștenii însă sunt siliți să dea anual din acest loc până la o sută de oi.

În anul 1700, în ziua a 2-a a lui octombrie în Porcești

Mihăilă Simanul de circa 60 de ani declară: eram slujbaş al voievodului Constantin; principele Gheorghe Rákoczi cel Bătrân i-a dat o suită voievodului Constantin până la hotarul transalpin (la Crucea de Vad), unde, aflându-se pentru scurt timp la hotar, au scos din teacă și unul și altul sabia celuiilalt și au jurat să păstreze pacea, spunând ambii principii că vârful muntelui zis Dealul Scăuelelor este hotarul; a cărei latură spre Transilvania aparține teritoriului transilvan, iar cea spre Transalpina aparține teritoriului transalpin. Fiind prezent am auzit cu urechile mele această înțelegere și astfel s-au învoit cei doi principii în această privință. Nota bene ! Sunt 40 sau 50 de ani de când am mers cu castelanul numit Iosif^{Nota Bene}, eu fiind pe atunci slujitor al castelanului, și, în fața noastră, Crăciun, Vulcul Filip, Marcul Serbe den Boița, din Tălmăcel, Vlad Boran, Oprea Popolie din Porcești, Iuse Potroca, Oprea Alaman din Căineni, Radul Bacsă, Ion Cioran, Stoica de dupe Beserică, citind atunci castelanul unele înscrisuri ne-a întrebat atât pe noi, cât și pe căineni când a citit semnele aflătoare în munți. Despre care, atât căinenii, cât și noi am fost de acord și n-am avut nici o obiecție din partea lui. În timp ce pentru cens căinenii, care au venit de aici în acel loc, zis Dosul și Ghena Vadul, nu au avut nici o neplăcere de la boierii transalpini, nici [măcar] în alte vremuri tulburi.

Anghel den Gruu de circa 80 de ani declară: atunci eram pe lângă Gheorghe Rákoczi cel Bătrân și am stat lângă el când l-a însoțit pe voievodul Costandin până la locul zis (la Crucea de Vad), ei întâlnindu-se la hotar și astfel s-au despărțit unul de altul. Din Greblești erau de față Sin Ion și Gregorie, din Căineni, Neagoe Urda, Radul Bucsa și aceștia erau prezenți când cei doi principii s-au înțeles cu privire la hotare. Nu a fost nici o controversă.

Tot atunci în Boița

Costea Ticor de circa 80 de ani declară: la întrebarea despre negocierea privitoare la muntele porceștean, de la Lunca Frate până la Vadul Genune nu știu să fi fost vreo dispută, dar știu și am auzit ca sigur că din vârful Dealul Calului pornește hotarul și continuă pe drumul Lăcșor până la locul zis Turn.

Costandin Fleșer de 85 de ani declară precum cel dintâi.

Josef Rosenfeld cu propria mână, senator și jude al scaunului Săliște, am dispus.

Nota Bene. **Gottmeister.**

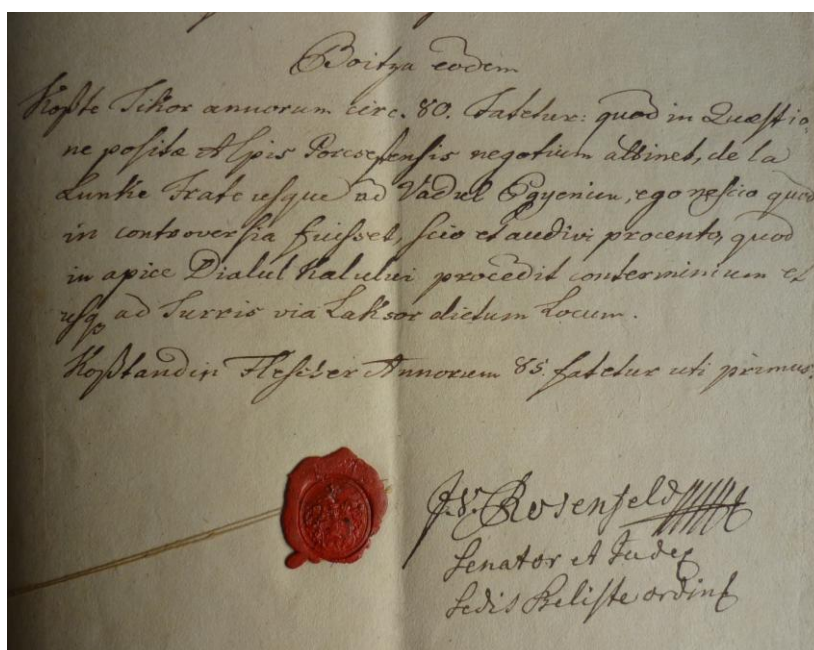

Fig. 1 – Act cu sigiliu inelar cu blazon, imprimat în ceară roșie

Fig. 2 – Harta întocmită de Serviciul Geografic al Armatei, Râul Vadului și Racovița, scara 1: 100.000